

ZENON ROMANOW

PAP SŁUPSK

MEMORIAŁ POLAKÓW Z POWIATU ŻŁOTOWSKIEGO Z 18 WRZEŚNIA 1945 ROKU

Publikowany memoriał powstał w bardzo trudnym dla Polaków złotowskich okresie. Ludność autochtoniczna tego powiatu, znana przed drugą wojną światową z głębokiego przywiązania do polskości, doznawała wielu szykan ze strony władz niemieckich. Po wybuchu wojny wielu działaczy Związku Polaków w Niemczech (ZPwN), nauczycieli polskich szkół mniejszościowych, działaczy kulturalnych i księży katolickich zostało aresztowanych i wysłanych do obozów koncentracyjnych. Niektórzy z nich zginęli. Inni, jako obywatele niemieccy, musieli podjąć służbę w Wehrmachcie, ginąc i odnosząc rany na wszystkich frontach drugiej wojny światowej.

Wyzwolenie Żłotowszczyzny w końcu stycznia 1945 r. przez Armię Czerwoną nie przyniosło kresu bezprawiu. Krajniacy złotowscy podzielili los swoich niemieckich sąsiadów. Nie ominęły ich zabójstwa, gwałty, rabunki i wywózki na Syberię¹, a także najazdy band szabrowników, zalewających tę ziemię bezpośrednio po przejściu frontu.

Po zakończeniu wojny sytuacja znacznie się poprawiła. Do Żłotowa zaczęli wracać z obozów koncentracyjnych i wojennej tułaczki dawni działacze polonijni. Przystępowali do odbudowy życia politycznego, społecznego i kulturalnego, a niektórzy z nich objęli eksponowane stanowiska. Wracali także z obozów jenieckich Polacy – żołnierze byłej armii niemieckiej. Nie dotyczyło to jednak tych żołnierzy, którzy przebywali w radzieckich obozach jenieckich. Przeprowadzony w powiecie jesienią 1945 r. spis wykazał, że w obozach znajdowało się jeszcze 740 złotowian, w tym co najmniej 81 członków ZPwN².

Jednak sprawą najważniejszą dla ludności Żłotowszczyzny był problem obywatelstwa. Wiosną 1945 r. był on rozwiązywany rozmaicie w różnych częściach ziem zachodnich i północnych. Pierwszą próbą centralnego uregulowania tej sprawy był okólnik ministra administracji publicznej Edwarda Ochaba z 20 czerwca 1945 r.

---

¹ A. Jaracz, *Losy polskiej ludności autochtonicznej na Pomorzu Zachodnim w 1945 roku*, Rocznik Koszaliński 1996.

² Archiwum Państwowe w Koszalinie, Oddział w Szczecinku (dalej: AP Szczecinek), Starostwo Powiatowe w Żłotowie 1945-1950 (dalej: SP Żłotów), sygn. 74.